

Tři předpoklady úspěšného pěstování rostlin ze semínek

Možná se Vám stalo, že jste vyseli semínka, ale vzešlo z nich jen několik rostlin nebo žádná. Někdy za to může špatná klíčivost osiva. Jindy chybný postup zahrádníka. Existují tři zásadní faktory ovlivňující klíčení semen, které má zahrádník do značné míry pod kontrolou. Jsou to vláha, teplota a hloubka výsevu.

VLÁHA

Semínka se probouzejí k životu ve vlhku. Proto čerstvě oseté záhony, truhlíky či kelímky zaléváme. Proto mají zemědělci radost z jarního deště, jenž skropí čerstvě oseté pole. To je všeobecně známo. Méně už to, že semínka potřebují více vláhy k tomu, aby začala klíčit, než potřebují sazenice ke svému dalšímu růstu. Tuto nadbytečnou vláhu lze zejména u větších semen (fazole, hrách, bob, kukuřice) zajistit jejich namočením ve vodě. Namočená semena vyklíčí rychleji.

Máčení trvá přibližně jeden až dva dny. Semena by měla být celou dobu zcela ponořená pod vodou. Jde o to, aby nasála vodu a nastartovalo se u nich klíčení. Vyset do země bychom je ale měli dříve, než klíček prorazí obalem semínka. Při máčení existuje riziko zničení semen v důsledku nedostatku kyslíku. Je proto důležité namočená semena občas promíchat, aby se voda prokysličila. Máčení je záludné rovněž v tom, že z namočených semen se do vody uvolňují živiny, které podporují růst potenciálně přítomných bakterií. Abychom množení bakterií omezili, měli bychom vodu alespoň třikrát denně vyměnit za čerstvou. Bakterie mohou způsobit hnití semen.

Máčení patří ke způsobům, jak překonat nedostatek vláhy v čase setby. Někdy je půda vyschlá jen do několika centimetrů pod povrchem, přičemž hlouběji se nachází dostatek vláhy. Namočená semena dokážou protáhnout kořínky suchou půdou do hlubších a vlhčích vrstev. Máčení má proto velký význam zejména za sucha, jaké panuje například o letošním jaře.

TEPLOTA

Má zásadní vliv na klíčení semen. Je důležitým faktorem obzvláště při předpěstování sazeniček. Optimální teplota pro klíčení semen většiny zeleninových druhů se pohybuje v rozmezí 20–30 °C.

Zejména semena teplomilných rostlin potřebují k vyklíčení vyšší teplotu. Semínka rajčat, paprik, lilků či okurek nemusí v únoru či březnu v chladném skleníku s teplotou pod 10 °C vůbec vyklíčit. Potřebují pěkně vyhřáté místo. Pokud nemáte ve skleníku alespoň 15 °C, je lepší předpěstovat sazeničky těchto teplomilných rostlin doma. Ideálním místem je topení pod oknem orientovaným na jih. Zde budou mít semínka dostatek tepla pro rychlé vyklíčení a mladé rostlinky dostatek světla nezbytného pro fotosyntézu.

Na druhou stranu nutno podotknout, že některým semenům může teplota nad 25 °C uškodit.

Například semena salátu dosahují maximální klíčivosti (99 %) při teplotě 25 °C, kdy klíčí během pouhých dvou dnů. Ovšem nad touto hranicí klíčivost strmě klesá a již při 30 °C dosahuje pouhých 12 %! Semena salátu mají nicméně výhodu, že klíčí i při teplotě pod 5 °C. Jen jim to trvá o pár týdnů déle.

Shrnutí vlivu teploty na klíčivost najdete v následující tabulce, kterou jsem dostal od irské rodinné semenářské firmičky Brown Envelope seeds v balíčku spolu s objednanými semínky. Docela užitečná pomůcka (viz tabulka dole).

HLOUBKA VÝSEVU

Semínka, aby vyklíčila, je třeba set do správné hloubky. Americká šlechtitelka a zahrádnice Carol Deppe tvrdí, že příliš hluboké setí semen je nejčastější příčinou jejich neúspěšného vzházení. Obecné pravidlo říká, že semínka bychom měli set do hloubky, která je čtyřnásobkem jejich velikosti. Miniaturní semínka (rožka, salát, rajčata, mrkev) jen zlehka překryjeme vrstvičkou hlíny. Větší semena (fazole, hrách, bob, kukuřice) sejeme dva až pět centimetrů pod povrch půdy. Stroužky česneku nebo bramborové hlízy sázíme nejhlouběji.

U větších semen můžeme přizpůsobit hloubku výsevu na záhonech či na poli aktuálnímu počasí. Při chladném a vlhkém počasí je lepší set méně hluboko, aby měla semínka dostatek tepla. Povrch půdy se prohřívá rychleji a semena tak budou lépe klíčit. Hluběji vysetá semena by v chladu místo klíčení mohla začít hnit. Naopak při suchém počasí může půda vyschnout do hloubky několika centimetrů, což obvykle znamená pro klíčící semena záhubu. Je proto lepší set o něco hlouběji. Záleží také na druhu půdy. V lehkých písčitých půdách, které se rychleji prohřívají a více vysychají, sejeme hlouběji, než v těžkých jílovitých půdách, které se prohřívají pomaleji a déle drží vláhu.

Výše uvedené platí pro velká semena. U drobných semen je nejdůležitější, abychom je nezaseli příliš hluboko. Problém je v tom, že málkové setí je činí zranitelné k vyschnutí. Stačí den dva bez deště, aby povrch půdy s klíčovými semeny za parného počasí zcela vyschl. Měli bychom proto klíčovými semenům za suchého počasí zajistit dostatek vláhy. Semínkům zdar!

Marek Kvapil

<http://www.potravinovezahrady.cz/>

V tabulce je uvedena klíčivost v procentech při dané teplotě. Číslo v závorce udává, kolik dnů je třeba k dosažení dané klíčivosti.

PLODINA	0 °C	5 °C	10 °C	15 °C	20 °C	25 °C	30 °C	35 °C
Chřest	0	0	61(53)	80(24)	88(15)	95(10)	79(12)	37(19)
Fazol obecný	0	0	1	97(16)	90(11)	97(8)	47(6)	39(6)
Řepa	0	53(42)	72(17)	88(10)	90(6)	97(5)	89(5)	35(5)
Zelí	0	27	78(15)	93(9)	0(6)	99(5)	0(4)	0
Mrkev	0	48(51)	93(17)	95(10)	96(7)	96(6)	95(6)	74(9)
Květák	0	0	58(20)	60(10)	0(6)	63(5)	45(5)	0
Celer	0	72(41)	70(16)	40(12)	97(7)	65	0	0
Okurka	0	0	0	95(13)	99(6)	99(4)	99(3)	99(3)
Lilek	0	0	0	0	21(13)	53(8)	60(5)	0
Salát	98(49)	98(15)	98(7)	99(4)	99(3)	99(2)	12(3)	0
Cukrový meloun	0	0	0	0	38(8)	94(4)	90(3)	0
Okra	0	0	0	74(27)	89(17)	92(13)	88(7)	85(6)
Cibule	90(136)	98(31)	98(13)	98(7)	99(5)	97(4)	91(4)	73(13)
Petržel	0	0	63(29)	0(17)	69(14)	64(13)	50(12)	0
Pastinák	82(172)	87(57)	79(27)	85(19)	89(14)	77(15)	51(32)	1
Hrách	0	89(36)	94(14)	93(9)	93(8)	94(6)	86(6)	0
Paprika	0	0	1	70(25)	96(13)	98(8)	95(8)	70(9)
Ředkvička	0	42(29)	76(11)	97(6)	95(4)	97(4)	95(3)	0
Špenát	83(63)	96(23)	91(12)	82(7)	52(6)	28(5)	32(6)	0
Sladká kukuřice	0	0	47(22)	97(12)	97(7)	98(4)	91(4)	88(3)
Rajče	0	0	82(43)	98(14)	98(8)	97(6)	83(6)	46(9)
Tuřín	1	14	79(5)	98(3)	99(2)	100(1)	99(1)	99(1)
Vodní meloun	0	0	0	17	94(12)	90(5)	92(4)	96(3)

TIP: Teplota potřebná k probuzení semínka z dormance (spánku) a nastartování klíčení je vyšší, než teplota potřebná pro následný vegetativní růst rostliny. Pro předpěstování sazeniček teplomilných rostlin je proto nejdůležitější zajistit pro vyklíčení dostatek tepla. Klidně na úkor světla. Po vzejití semínek můžete rostlinky přestěhovat na chladnější místo s dostatkem světla. Třeba k oknu nebo na verandu.